

РОЛЬ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МОЛОДІ У СТАНОВЛЕННІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження. Впроваджувати у життя суспільства нові ідеї й долати застрілі стереотипи завжди непросто, і яку функцію часто бере на себе молодь. Молоде покоління прагне до прогресу і зазвичай не є сприятливим до консерватизму. Молоді люди, об'єднані у молодіжні організації, впливають на соціокультурне середовище та можуть стати рушійною силою у розвитку суспільства, наповнюючи новими ідеями та ініціативами простір навколо себе. Тому питання становлення громадянського суспільства через розвиток молодіжних організацій набуває на сьогодні особливої ваги.

У науковій літературі широко досліджено різні аспекти соціокультурних та ціннісних орієнтацій молоді (Б. Буйак [2], Н. Гнасевиц [1], В. Кравчук [4], О. Савчук [8] та ін.), розкрито питання розвитку молодіжних організацій (Г. Коваль [3], Н. Левченко [5], А. Половинець [6] та ін.). Проте проблема впливу молодіжних організацій на ціннісні орієнтації молоді у контексті формування громадянського суспільства залишається відкритою.

Мета дослідження: розкриття у філософсько-правовій площині ролі молодіжних організацій як складової формування громадянського суспільства.

Завдання дослідження: висвітлити сутність і різновиди молодіжних організацій та обґрунтувати їх роль у побудові громадянського суспільства.

Об'єктом дослідження виступають ціннісні орієнтації молоді, об'єднаної у молодіжні громадські організації.

Предмет дослідження – особливості формування громадянського суспільства через створення системи соціальних зв'язків і соціально значущих установок в активному середовищі молодих людей.

Система ціннісних орієнтацій, що відображає ставлення людини до соціальної дійсності, має багаторівневу структуру, на вершині якої – цінності, пов'язані з ідеалами і життєвими цілями особи. Як елемент структури особи, ціннісні орієнтації характеризують внутрішню готовність до здійснення певної діяльності по задоволенню потреб і інтересів, вказують на спрямованість її поведінки [8, с. 61].

Те, яким є простір особи, чим він наповнений, є надзвичайно важливо для самоусвідомлення, самоствердження і розвитку особистості. Людина творить себе сама, а успіх такого самотворення обумовлений усвідомленням, що вона відповідальна за своє життя та може коректувати його на власний розсуд [4, с. 296]. У процесі розвитку особистості безліч цінностей і норм стає забутими, відхиленими, заміненими, але все ж частина сформованих у молодому віці поглядів, переконань, моральних нормативів, орієнтацій лягає в структуру особистості і залишається вагомою впродовж усього її життя [2, с. 68].

Середовищем, у якому з'являються, модифікуються і проходять перевірку цінності, зразки й моделі поведінки, культурні норми тощо, є середовище молоді. І якщо кожному окремому індивіду важко захистити свої права й свободи, то коли громадськість об'єднується, зокрема, у молодіжні громадські організації, то у її колі стає легше проявляти ініціативу, відстоювати зміни й задовольняти суспільні, культурні, релігійні та інші інтереси, а відтак і розвивати громадянське суспільство.

Об'єднання громадян віком від 14 до 35 років, метою яких є здійснення діяльності, спрямованої на задоволення та захист своїх законних соціальних, економічних, творчих, духовних та інших спільних інтересів, визначені Законом як «молодіжні громадські організації» [7].

Оскільки діяльність молодіжних громадських організацій є дуже багатогранною, то критеріїв їх класифікації є багато. Розглядаючи цілі, що ставлять перед собою молодіжні організації, їх можна поділити на дві великі групи: 1) організації взаємної вигоди чи об'єднання за інтересами (їх діяльність орієнтована на власних членів); 2) організації суспільної користі, які слугують громадським інтересам у широкому сенсі (до них відносять благодійні, правозахисні організації, молодіжні парламенти та інші громадсько-політичні організації) [6].

За останні десятиліття в структурі життєвих пріоритетів молоді стався перехід від спрямованості на самореалізацію і альтруїстичні цінності до розваг, фізичних насолод, особистого благополуччя, спостерігається тенденція до переорієнтації на індивідуально та особистісно значущі цінності. Більшість молодих людей на передній план ставить матеріальні цінності і ті, які мають значення лише в теперішньому часі й лише для них самих – цінності найближчої перспективи, характерним є їх прагнення до самоствердження і бажання бути визнаними оточенням. Думка про вигідне самовизначення в житті і необхідність підготовки до цього, потреба в життєвому і професійному самовизначенні, можливість та насолода від життя зайняли головне місце у свідомості студентської молоді [8, с. 64].

Так у нових реаліях розвитку суспільства завдання духовно-морального виховання молоді набуло першочергового значення. В ситуації, коли молоді особи все більше зазнають негативного впливу з боку засобів масової інформації, мережі Інтернет, нічних клубів, нездорового способу життя, необхідні більш дієві методи їх залучення до джерел духовного, вічного, нетривіального. Духовно-моральне виховання молоді – це водночас велика відповідальність і джерело зміцнення нації. Духовно-моральний потенціал складають загальнолюдські та християнські цінності, моральні норми, які є регуляторами стосунків у суспільстві [8]. Тому залучення молодих людей до діяльності у громадських організаціях має позитивний вплив як на розвиток окремого індивіда, так і громадянського суспільства в цілому.

Студентські страйки й революції, голодування, мітинги та акції вважаються першими паростками громадянського суспільства в Україні.

Молодіжні громадські організації як соціальні інститути реалізують різноманітні проекти, залучають до соціально значущої діяльності партнерів, беруть участь у роботі громадських рад при органах державної влади, отримують досвід взаємодії з іншими інституціями [5, с. 139]. Враховуючи зазначене, молодіжні громадські організації можна розглядати як інститути формування соціальної активності підростаючої особистості.

Завдяки створенню молодіжними громадськими організаціями системи соціальних зв'язків і відносин, їх члени мають можливість засвоїти позитивний соціальний досвід, формують соціально значущі установки, уміння просоціальної поведінки, забезпечується успішність соціалізації молодої людини [5, с. 136].

На сьогодні в Україні дуже затребуваним є розвиток молодіжних громадських організацій як важливого інституту громадянського суспільства, оскільки молодь, зі своєю ініціативністю, супротивом консерватизму, величезним духовно-творчим потенціалом, є найенергійнішою та найбільш перспективною частиною суспільства.

Тому дієве формування громадянського суспільства потребує посилення уваги до системи національного виховання, залучення молоді віком від 14 до 35 років до духовного життя, сприяння усвідомленню підлітками розуміння власної національної самобутності, вироблення рис національного характеру, формуванню особистості громадянина України, здатного поважати свій народ, шанувати рідну мову, історію, культуру та національні традиції.

Об'єднання у громадські організації молодих особистостей, із їх багатогранними соціокультурними та ціннісними орієнтирами, сприяє як самореалізації індивідів, так і наповненню суспільного оточення загальною атмосферою ініціативи й свободи, тобто має вагомий вплив на побудову справжнього громадянського суспільства.

Список використаних джерел

1. Гнасевиц Н. В. Динаміка соціокультурних орієнтацій молоді (соціально-філософський аналіз) : автореф. дис. ... канд. філ. наук : 09.00.11. Київ, 1994. 20 с.
2. Буйак Б. Проблеми розвитку духовно-релігійних якостей сучасної української молоді. *Релігійна свобода*. 2007. № 12. С. 66-70.
3. Коваль Г. В. Роль молодіжних громадських організацій у формуванні та реалізації державної молодіжної політики. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. Сер. : Державне управління. 2013. Т. 214, Вип. 202. С. 46-50.
4. Кравчук В. М. Філософсько-правовий вимір просторового буття людини. *Філософія і право*. 2014. № 1. С. 294-298.
5. Левченко Н., Калуженко А. Молодіжні громадські організації як чинник формування соціальної активності молоді : правові засади. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2019. Вип. 3. С. 133-141.
6. Половинець А. М. Молодіжні громадські організації : критерії класифікації. URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10patokk.pdf>.
7. Про молодіжні та дитячі громадські організації : Закон України від 01.12.1998 р. № 281-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-14#Text>.
8. Савчук О. В. Динаміка ціннісних орієнтацій української молоді. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2012. Вип. 16. С. 60-67.